

3 ביולי 2025

ז' בתמוז תשפ"ה

לכבוד:

יו"ר ועדת הכלכלה

חברי הוועדה

משכן הכנסת, ירושלים

הנדון: הצורך בהגדרת אזור קו העימות הצפוני והכללת יישובים ערביים בתקציבי השיקום והפיתוח

נבקש בזאת להעלות לדיון במסגרת ועדת הכלכלה של הכנסת את נושא הגדרת אזור קו העימות הצפוני, ואת הצורך בהכללת היישובים הערביים שנפגעו במהלך הלחימה במסגרת התקציבים שיוקצו לשיקום ופיתוח הצפון.

בהתאם להחלטת ממשלה מספר 2330 מיום 31.10.2024, הוחלט על הקצאת תקציב של 15 מיליארד ש"ח לחמש שנים, במסגרת תוכנית רב-שנתית לשיקום ופיתוח הצפון. מהחלטה זו עולה כי 80% מהתקציב מיועדים לאזור קו עימות בטווח של 0-9 ק"מ מגבול לבנון, וכן לאזור הגולן וקצרין. עם זאת, לגבי חלוקת יתרת התקציב – כ-20% – טרם התקבלה החלטה.

אנו מבקשים להדגיש את החשיבות בהקצאת משאבים משמעותיים מתוך אותם 20% גם ליישובים הערביים בצפון, אשר ממוקמים דרומית לרצועת ה-9 ק"מ, אך חוו פגיעות קשות במהלך הלחימה.

חרף העובדה שכ-53% מתושבי אזור הצפון הם אזרחים ערבים – כלומר, למעלה ממחצית מאוכלוסיית הצפון – נכון להיום, ובהתבסס על ההחלטות הקיימות, רק מספר מצומצם של תושבים ערביים נכללים בתכנית השיקום לצפון וצפויים לקבל תקציבים ומשאבים במסגרת זו. בתוכנית 2330 נכללים בסך הכל 24 יישובים, מתוכם 12 יישובים ערביים: בית ג'ן, מג'ד אל שמס, כסרא-סמיע, חורפיש, בוקעתא, פקיעין, מסעדה, מעיליא, פסוטה, ג'יש, ע'ג'ר, עין קיניא וערב אל-ערמשה. ביישובים אלה מתגוררים כ-66,000 תושבים, מתוך כ-270,000 תושבים – יהודים וערבים – החיים באזור כולו.

המחירים שגבתה המלחמה מיישובי הצפון הערביים ותושביהם:

מאז השבעה באוקטובר ועד סוף חודש מאי 2025 נורו לישראל עשרות אלפי טילים ורקטות מסוגים שונים. 52 איש נהרגו בעקבות ירי טילים ורקטות למרחבים אזרחיים. 30 מההרוגים היו מהחברה הערבית, כלומר 58%.

כך למשל, ביישוב מג'ד אלכרום, המרוחק כ-17.7 ק"מ מהגבול, נהרגו במהלך מלחמת "חרבות ברזל" שני בני אדם – אחת מהם תושבת היישוב, והשני תושב בענה. בנוסף, 103 תושבים נפצעו, מעל ל-100 כלי רכב

ניזוקו, וכ-30 מבנים ספגו פגיעות. ביישוב כולו פועל מקלט ציבורי אחד בלבד, וזמן ההגעה למרחב מוגן עומד על כ-30 שניות – נתון המשקף את רמת הסיכון הגבוהה שבה חיים תושבי המקום.

נוסף על כך, מספר ההתראות שהופעלו ביישוב מג'ד אלכרום מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" היה גבוה במיוחד, ועומד נכון להיום על 83 התראות.

פערים במיגון ביישובים הערביים:

דוח ביקורת שפרסם מבקר המדינה בשנת 2018, חשוף פערים עצומים במיגון בין יישובים ערביים לכלל החברה בישראל - על פי הדוח ל-26% מהאזרחים בכלל האוכלוסייה – כולל החברה הערבית – אין כלל מיגון תקני, כלומר: אין ברשותם ממ"ד, מקלט פרטי, או נגישות למקלט ציבורי או משותף. לעומת זאת, ברשויות המקומיות הלא-יהודיות, שיעור זה גבוה משמעותית, ועומד על כ-46% – כמעט כפול מהשיעור באוכלוסייה הכללית.

ממצאי בדיקה שנערכה על ידי חברת לקסידל בעבור הרשות לפיתוח כלכלי ובעבור מחקר המשך לטובת עמותת סיכוי-אופוק ומרכז אינג'אז מצביעים על פערים משמעותיים ברמת המיגון במרחב הציבורי בין יישובים יהודיים ליישובים ערביים. המחקר, שהתבסס על בדיקה מדגמית ב-21 יישובים בצפון הארץ, חשף הבדלים מהותיים בזמינות ובנגישות למרחבים מוגנים (ראו רשימה מלאה בנספח למכתב זה).

הבדיקה מלמדת כי לאורך כביש 85, החוצה בין היישובים נחף ודיר אל-אסד מצפון לבין העיר כרמיאל מדרום, ניכרים פערים עצומים בתשתיות המיגון. בעיר כרמיאל, המונה כ-55 אלף תושבים, פועלים 126 מקלטים ציבוריים - מקלט אחד לכל 440 נפשות. לעומת זאת, ביישובים הערביים הסמוכים: דיר אל-אסד, בענה, מג'ד אל-כרום ונחף, בהם מתגוררים בסך הכל כ-52 אלף תושבים, קיימים רק 2 מקלטים ציבוריים בסך הכל - מקלט אחד ל-26 אלף נפשות.

נוכח הפגיעה הקשה שספגו היישובים הערביים במהלך המלחמה, ולאור הפערים העצומים במוכנות לחירום בין יישובים ערביים ליהודים שחלקם נסקרו במכתב זה, אנו סבורים כי ראוי ונדרש להרחיב את הגדרת קו העימות הצפוני באופן שיביא לשילוב משמעותי הרבה יותר מהמצב הקיים של היישובים הערביים בתוכנית השיקום והפיתוח, ולהקצות להם תקציבים ייעודיים לחיזוק התשתיות האזרחיות, בהתאם לבדיקה מעמיקה שתבחן את היקפי הפגיעה וצרכי היישובים.

בברכה,

ויסאל רעד
רכזת פרויקט השיקום
עמותת סיכוי-אופוק

נספח - מקלטים ציבוריים ב-21 ישובים בצפון הארץ

מס' ישוב	תושבי ס	מספר מקלטים ציבוריים	מקלטים ל-100 נפש
1 ראש פינה	3,482	35	1.01
2 חצור הגלילית	11,448	79	0.69
3 קרית שמונה	25,895	100	0.39
4 מעלות תרשיחא	25,870	89	0.34
5 צפת	42,106	138	0.33
6 נהריה	76,203	241	0.32
7 כרמיאל	55,409	126	0.23
8 מעיליא	3,433	6	0.17
9 עכו	60,181	94	0.16
10 יאנוח ג'ת	7,092	3	0.04
11 ראמה	8,735	1	0.01
12 אבו סנאן	14,469	1	0.01
13 מג'ד אל כרום	16,310	1	0.01
14 שלומי	8,659	0	0.00
15 ג'דיידה מכר	21,713	0	0.00
16 מעיאר	24,669	0	0.00
17 ירכא	16,901	0	0.00
18 מזרעה	4,274	0	0.00
19 סאג'ור	4,623	0	0.00
20 נחף	14,388	0	0.00
21 דיר אל אסד	13,456	0	0.00